

skills balancing

European Territorial Cooperation Programme

Greece - Bulgaria

INVESTING IN OUR FUTURE

ДЕЙНОСТ 3.1. КОДИРАНЕ НА НОРМАТИВНАТА УРЕДБА И ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА РАМКА

/РЕЗЮМЕ/

1. Проучване и описание на параметрите и конкретни изисквания на нормативната уредба, прилагана във формалното и неформалното обучение.

В съответствие с техническото задание на възложителя, информацията относно параметрите и конкретни изисквания на нормативната уредба, прилагана във формалното и неформалното обучение е систематизирана, както следва: входно-образователно ниво; продължителност на обучението; признаване на образование, придобито в чужбина, както и такова, придобито в частно учебно заведение; организации, които могат да извършват обучение и да признават такова.

За целите на настоящото изследване подробно са проучени и анализирани следните закони и нормативни актове: Закон за народната просвета; Закон за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план; Закон за професионалното образование и обучение; Наредба № 2 от 14.04.2003 г. за признаване на завършени етапи на училищно обучение или степени на образование и професионална квалификация по документи, издадени от училища на чужди държави.

1.1.Входно-образователно ниво

Според Закона за Народната просвета детските градини са за деца от 3-годишна възраст до постъпването им в първи клас. Според същия закон училищното обучение започва на 7 години, навършени в годината на постъпване в първи клас. В първи клас могат да постъпят и деца, навършили 6 години, ако физическото и умственото им развитие, по преценка на родителите или настойниците им, позволяват това.

Училищното образование според степента на обучение е основно и средно, а според съдържанието на подготовката е общо и професионално.

Чл. 26а, ал. 1 от ЗНП предвижда приема на ученици в VIII клас в държавните и общински профилирани гимназии, професионални гимназии и профилирани паралелки в средни общообразователни училища, за обучение с интензивно изучаване на чужд език, след завършен VII клас да става чрез проверка на възможностите им, чрез изпити под формата на тест, при условия и по ред, определени с наредба на министъра на образованието и науката. С наредбата могат да се предвидят и допълнителни условия и ред за приемане в определени профили, специалности от професии и училища, включително изпит за проверка на способностите.

В следващата ал. 2 на чл. 26а е посочено, че приема в IX клас в държавните и общинските училища се извършва в профилирани гимназии, в средни общообразователни и

skills balancing

European Territorial Cooperation Programme

Greece - Bulgaria

INVESTING IN OUR FUTURE

професионални гимназии след проверка на възможностите им и/или по документи при условия и по ред, определени с наредбата по ал. 1, както и в професионални колежи след завършено средно образование.

Чл. 26а, ал. 3 от ЗНП определя начина на прием в V, VI, VII или VIII клас в държавните и общинските спортни училища, а Чл. 26а, ал. 4 от ЗНП този за приема в I, V, VIII или в IX клас в държавните и общинските училища по изкуствата. С подобен характер е и чл. 26а, ал. 5 от ЗНП, който определя приема на ученици в I и VIII клас в училищата по културата и чл. 26 а, ал. 6 от ЗНП за прием на ученици с в V и VIII клас в държавните и общинските профилирани гимназии с профил "природо-математически" и "хуманитарен".

Чл. 6, ал. 1 от Закона за степента на образование посочва, че завършилите началния етап на основно образование получават удостоверение за завършен IV клас, ал. 2 определя, че основно образование се придобива след завършен прогимназиален етап и се удостоверява със свидетелство. Ал. 4 на същия член предвижда, че завършилите основно образование имат право на обучение в следващата степен на образование; на професионално обучение и да упражняват професии, за които се изисква основно образование.

Според чл. 7, ал. 5 от ЗСОМУП ученик, завършил успешно XII клас, който не се е явил и не е положил успешно държавните зрелостни изпити, по свое желание получава удостоверение за завършен гимназиален етап, което му дава право да продължи с професионално обучение за придобиване на квалификация по професия.

Законът за професионалното образование и обучение осигурява условия за функциониране и развитие на системата на професионалното образование и обучение, включително чрез определяне на различни изисквания за входно образователно ниво.

В чл. 8, ал. 1 е посочено, че професиите и специалностите се класифицират в професионални направления и по степен на професионална квалификация, а в алинея 2 са разяснени степените на професионална квалификация, придобивани по този закон, които са първа, втора, трета и четвърта. В ал. 3 на същия член са описани изискванията за съответните степени на професионална квалификация.

В същият член, ал. 4 от посочения по-горе закон е определено входящото минимално образователно равнище за придобиване на съответните степени на професионална квалификация.

В чл. 10, ал. 1 от ЗПОО е посочено, че придобиването на професионална квалификация в системата на професионалното образование и обучение се регламентира с рамкови програми, утвърдени от министъра на образованието и науката. Ал. 2 поставя изискване програмите да определят възрастта и входящото образователно и квалификационно равнище на кандидатите, както и съдържанието и продължителността на професионалното образование и на професионалното обучение. В чл. 3 е представен списък на програмите.

skills balancing

European Territorial Cooperation Programme

Greece - Bulgaria

INVESTING IN OUR FUTURE

В чл. 14, ал. 1 от ЗПОО е разяснено, че изискванията към кандидатите, желаещи да се включат в програмите за професионално образование и професионално обучение, се отнасят за минимална възраст, здравословно състояние, входящо образователно равнище и входящо квалификационно равнище. В ал. 2 е посочена минималната възраст на кандидатстване.

Чл. 19, ал. 2 от ЗПОО определя, че професионалните училища осъществяват начално професионално обучение с придобиване на първа и втора степен на професионална квалификация и на квалификация по част от професията с продължителност до четири години, като в се приемат ученици със завършен най-малко VI клас.

В следващата ал. 3 на същия член се посочва, че професионалните гимназии осъществяват професионално образование с придобиване на: втора степен на професионална квалификация с продължителност четири години; или трета степен на професионална квалификация с продължителност четири или пет години, като в тях се приемат ученици със завършено основно образование или със завършен VII клас. Според чл. 19, ал. 4 професионалните училища и професионалните гимназии могат да организират обучение и на лица, навършили 16 години.

Според чл. 19, ал. 5 училищата по изкуствата осъществяват професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност до четири години след основно образование.

Чл. 19, ал. 6 от ЗПОО определя, че спортните училища осъществяват професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност до 4 години след основно образование.

Съгласно чл. 19, ал. 7 професионалните колежи осъществяват професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация с продължителност до две години, в зависимост от притежаваната степен на професионална квалификация. В тях се приемат лица със завършено средно образование.

Чл. 20 пояснява, че центровете за професионално обучение осъществяват професионално обучение на лица, навършили 16 години.

1.2. Продължителност на обучението

Продължителността на формалното и неформалното обучение в Република България е определена в Закона за народната просвета, Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план и Закона за професионалното образование и обучение.

Продължителността на основното образование е 8 години, като то се осъществява на два етапа: начален - 4 години (от I до IV клас включително), и прогимназиален - също 4 години (от V до VIII клас включително). В чл. 24, ал. 1 от ЗНП е определено, че средно образование се придобива след успешно завършен XII клас.

skills balancing

European Territorial Cooperation Programme

Greece - Bulgaria

INVESTING IN OUR FUTURE

Чл. 26, ал. 8 от ЗНП регламентира, че професионалните училища приемат ученици от VII или VIII клас с продължителност на обучението до три години, от IX клас - с продължителност на обучението до четири години, а професионални колежи след завършено средно образование-с продължителност на обучението до две години. Според чл. 28 ал. 3 за лишените от свобода с незавършено средно образование се организира обучение. Не е определено изискване за продължителност на образованието. В допълнителните разпоредби на Закона за народната просвета, § 3 а са предвидени редица възможности за образование на лица, навършили 16 години.

Законът за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план урежда държавното образователно изискване за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план, като в него са определени следните степени на образование: основно образование и средно образование. Ал. 3 от същия чл. 3 на ЗСОМУП допълва, че основната степен се осъществява в два етапа: начален - с продължителност четири години (I - IV клас) и прогимназиален - с продължителност четири години (V - VIII клас). В чл. 3, ал. 4 е разяснено, че средната степен се осъществява в един етап - гимназиален, с продължителност четири години (IX - XII клас).

В чл. 4. от същия закон е посочена продължителността на етапите, различна от посочената в чл. 3, ал. 3 и 4 и е поставено изискването същите да се определят с наредба на министъра на образованието и науката. Законът за професионалното образование и обучение също урежда нормативно продължителността на формалното и неформално обучение.

В чл. 10, ал. 1 от ЗПОО е посочено, че придобиването на професионална квалификация в системата на професионалното образование и обучение се регламентира с рамкови програми, утвърдени от министъра на образованието и науката. Ал. 2 поставя изискване програмите да определят и входящото образователно и квалификационно равнище на кандидатите.

Чл. 11 от Закона за професионалното образование и обучение, постановява, че програмите, по които могат да се обучават ученици, са: програми А с продължителност до 3 г. за ученици със завършен най-малко VI клас; програми Б с продължителност до 4 г. за ученици със завършено основно образование или със завършен клас от средното образование; програми В с продължителност 4 г. за ученици със завършено основно образование или 5 г. за ученици със завършен VII клас, а в училищата по изкуствата и спортните училища - до 4 г. след основно образование или завършен клас от средното образование и програми Д: с продължителност до 1 г. - за ученици със завършено основно образование или със завършен клас от средното образование и за ученици със специални образователни потребности със завършен клас от прогимназиалния етап на основното образование, като продължителността се определя с конкретната документация.

Следващият чл. 12 от ЗПОО предвижда изисквания за продължителност на програмите за лица, навършили 16 години: програми А: с продължителност до 1 г. за лица

skills balancing

European Territorial Cooperation Programme

Greece - Bulgaria

INVESTING IN OUR FUTURE

със завършен най-малко начален етап на основното образование или успешно завършен курс за ограмотяване, организиран от училища в системата на народната просвета по реда на Закона за насърчаване на заетостта или при условията и по реда на програми и проекти, финансирани със средства от европейските структурни фондове и за лица със специални образователни потребности със завършен VIII клас по индивидуална образователна програма, с продължителност, определена с конкретната документация; програми Б с продължителност 1 г. за лица със завършен клас от средното образование или със завършено средно образование; програми В с продължителност 4 г. за лица със завършено основно образование; програми Г с продължителност до 2 г. за лица със завършено средно образование; програми Д с продължителност, определена с конкретната документация за професионално обучение и програми Е с продължителност, определена с конкретната документация за професионално обучение.

Чл. 19, ал. 2 от ЗПОО определя, че професионалните училища осъществяват начално професионално обучение с придобиване на първа и втора степен на професионална квалификация и на квалификация по част от професията с продължителност до четири години. В следващата ал. 3 на същия член се посочва, че професионалните гимназии осъществяват професионално образование с придобиване на втора степен на професионална квалификация с продължителност четири години или на трета степен на професионална квалификация с продължителност четири или пет години. Според чл. 19, ал. 5 училищата по изкуствата осъществяват професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност до четири години. Чл. 19, ал. 6 от ЗПОО определя, че спортните училища осъществяват професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност до 4 години. Съгласно чл. 19, ал. 7 професионалните колежи осъществяват професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация с продължителност до две години, в зависимост от притежаваната степен на професионална квалификация.

1.3.Признаване на образование, придобито в чужбина, както и на образование в частно учебно заведение

1.3.1.Признаване на образование, придобито в чужбина

В допълнителните разпоредби на Закона за народната просвета §5 предвижда документи за завършени етапи на училищно обучение, степени на образование и професионална квалификация, издадени от училища на чужди държави да се признават при условия и по ред, определени с наредба на министъра на образованието и науката.

1.3.2.Признаване на образование, придобито в частно учебно заведение

В чл. 10 от Закона за народната просвета е постановено, че детските градини и училищата са държавни, общински и частни. В чл. 11, ал. 3 от същия закон е пояснено, че частните детски градини и училища се откриват или преобразуват със заповед на министъра на образованието и науката и придобиват качество на юридически лица от деня

skills balancing

European Territorial Cooperation Programme

Greece - Bulgaria

INVESTING IN OUR FUTURE

на обнародването на заповедта в "Държавен вестник". На 21 юни 2001 министър на образованието и науката издава Наредба № 7 от 25 юни 2001 г. за откриване, преобразуване, промени и закриване на частни детски градини и училища. В тези нормативни актове са утвърдени изискванията за признаване на легитимността на издадените документи на този вид училища.

skills balancing

European Territorial Cooperation Programme

Greece - Bulgaria

INVESTING IN OUR FUTURE

1.4 Организации, които могат да извършват обучение и да признават
такова

1.4.1. Организации, които могат да извършват обучение

Законът за народната просвета урежда устройството, функциите и управлението на системата на народната просвета. Според чл. 2 от ЗНП системата включва детски градини, училища и обслужващи звена, като системата осигурява образование според държавни образователни изисквания (чл. 3 от ЗНП).

Чл. 22, ал. 1 постановява, че училищното образование осигурява обучението и възпитанието на учениците в съответствие с обществените потребности и индивидуалните им способности и очаквания за успешна реализация в гражданското общество.

В чл. 22, ал. 4 е регламентирано, че професионалното образование осигурява усвояването на общообразователния минимум и придобиване на квалификация по професия съгласно държавните образователни изисквания. В ал. 5 е допълнено, че професионалното обучение осигурява придобиване на квалификация по професия съгласно държавните образователни изисквания.

Чл. 26 от ЗНП регламентира следните видове училища: начални - от I до IV клас включително; прогимназиални - от V до VIII клас включително; основни - от I до VIII клас включително; гимназии - от IX до XII клас включително; профилирани гимназии; средни общообразователни - от I до XII клас включително; професионални гимназии - от VIII или IX клас до XII клас включително, в т.ч.: професионални - от VII или VIII клас с продължителност на обучението до три години; от IX клас - с продължителност на обучението до четири години, и професионални колежи след завършено средно образование - с продължителност на обучението до две години; спортни; по изкуствата; специални; по културата.

В чл. 29 е посочено, че за лица, навършили 16-годишна възраст, се откриват и вечерни (сменни) училища.

В чл. 30, ал. 1 от ЗНП е дефинирано, че религиозните институции в страната, с разрешение на министъра на образованието и науката, могат да откриват духовни училища за свои ритуални нужди за деца, завършили основно образование, а в ал. 2 е постановено, че образованието, получено в духовните училища, се приравнява към светското от Министерството на образованието и науката, ако са спазени държавните образователни изисквания за съответната степен на образование.

Съгласно § 2 на Допълнителните разпоредби към ЗНП български държавни училища в чужбина се откриват и дейността им се организира от Министерството на образованието и науката в съответствие с този закон и международните договорености.

skills balancing

European Territorial Cooperation Programme

Greece - Bulgaria

INVESTING IN OUR FUTURE

Чл. 4 от ЗПОО определя, че системата на професионалното образование и обучение включва: професионално ориентиране, професионално обучение и професионално образование; валидиране на професионални знания, умения и компетентности.

Чл. 9, ал. 1 от същия закон определя, че право за осъществяване на обучение за придобиване на професионална квалификация имат: професионални училища, професионални гимназии, професионални колежи, училища по изкуствата и центрове за професионално обучение; спортни училища; прогимназиални, основни, средни общообразователни, специални училища, гимназии и профилирани гимназии в отделни паралелки в тях - въз основа на заповед на министъра на образованието и науката, ако отговарят на условията, определени с държавните образователни изисквания.

Съгласно ал. 2 на същия член обучение за придобиване на професионална квалификация могат да осъществяват министерства, общини, висши училища, университетски и многопрофилни болници, организации на работодатели, организации на работници и служители и отделни работодатели. В ал. 3 се допълва, че професионални знания, умения и компетентности могат да се придобият и чрез неформално обучение и самостоятелно учене.

В Закона за професионалното образование и обучение, чл. 18 са идентифицирани следните институции в системата на професионалното образование и обучение: професионални училища; професионални гимназии; училища по изкуствата; спортни училища; професионални колежи; центрове за професионално обучение; центрове за информация и професионално ориентиране; центрове за квалификация на обучаващите.

Съгласно чл. 19, ал. 1 професионалните училища, професионалните гимназии и професионалните колежи са държавни, общински и частни, български с чуждестранно участие и чуждестранни и се откриват, преобразуват и закриват по реда, предвиден в Закона за народната просвета.

Чл. 19, ал. 2 от ЗПОО определя, че професионалните училища осъществяват начално професионално обучение с придобиване на първа и втора степен на професионална квалификация и на квалификация по част от професията с продължителност до четири години. В тях се приемат ученици със завършен най-малко VI клас. В професионалните училища може да се осъществява и професионално образование въз основа на заповед на министъра на образованието и науката, ако отговарят на условията, определени с държавните образователни изисквания.

В следващата ал. 3 на същия член се посочва, че професионалните гимназии осъществяват професионално образование с придобиване на втора степен на професионална квалификация с продължителност четири години или на трета степен на професионална квалификация с продължителност четири или пет години.

Според чл. 19, ал. 4 професионалните училища и професионалните гимназии

skills balancing

European Territorial Cooperation Programme

Greece - Bulgaria

INVESTING IN OUR FUTURE

могат да организират обучение и на лица, навършили 16 години, по програмите по чл. 12.

Според чл. 19, ал. 5 училищата по изкуствата осъществяват професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност до четири години.

Чл. 19, ал. 6 от ЗПОО определя, че спортните училища осъществяват професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност до 4 години.

Съгласно чл. 19, ал. 7 професионалните колежи осъществяват професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация с продължителност до две години, в зависимост от притежаваната степен на професионална квалификация.

Съгласно чл. 20 от ЗПОО центровете за професионално обучение осъществяват професионално обучение на лица, навършили 16 години.

1.4.2 Организации, които могат да признават обучение

В чл. 3, ал. 3 от Наредба № 2 от 14.04.2003 г. за признаване на завършени етапи на училищно обучение или степени на образование и професионална квалификация по документи, издадени от училища на чужди държави е постановено, че признаването на завършени от VII до последен гимназиален клас, както и на завършено основно и на средно образование и/или на професионална квалификация се извършва от експертна комисия към всеки регионален инспекторат по образование (РИО). В ал. 4 е определено признаването на завършени от I до VI клас включително да се извършва от директора на приемащото училище, в което лицето желае да продължи обучението си.

Съгласно чл. 40, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение валидирането на професионални знания, умения и компетентности е установяване и признаване на професионални знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение или самостоятелно учене, и на съответствието им с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии. В ал. 2 е определено, че право да извършват валидиране на професионални знания, умения и компетентности имат : професионални училища, професионални гимназии, професионални колежи, училища по изкуствата и центрове за професионално обучение; спортни училища.

В ал. 3 е посочено, че право на валидиране на професионалните им знания, умения и компетентности имат лица, които притежават образователно равнище: за първа, втора и трета степен на професионална квалификация; за четвърта степен - завършено средно образование; за квалификация по част от професия - необходимото образователно равнище за съответната професионална квалификация.

skills balancing

European Territorial Cooperation Programme

Greece - Bulgaria

INVESTING IN OUR FUTURE

2.База данни на институции и организации, осъществяващи формално и неформално професионално обучение в трансграничния регион България- Гърция (области Благоевград, Смолян, Кърджали и Хасково)

В съответствие с техническото задание на възложителя, базата данни съдържа информация относно: наименование и седалище на институциите, образователните организации и други структури, осигуряващи професионално обучение и издаващи съответните образователни документи; на коя структура са подчинени същите тези институции; регистрационна форма съгласно нормативната уредба по какво професионално направление/специалност/професии се извършва обучение; вид на документа, който се издава (сертификат, удостоверение, диплома); срок на обучението; срок на валидност на издадените документи (дипломи, сертификати, свидетелства, удостоверения); форма на обучение (редовна, задочна, дистанционна).